

אין לך אהבה כאהבה של תורה!

(אבות דרבי נתן כח, א)

”אב בתורה” (מגילה יג, א)

ו”אגוד בדברי תורה” (קהלת רבה א, ב)

הרב נריה היה מורה ומחנך, הוגה דעות ואידיאולוג, תלמידו וממשיך דרכו של הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ”ל. ייסד בכפר הרא”ה את ישיבת ”בני עקיבא” הראשונה, ישיבה שחרתה על דגלה שילוב לימודי קודש ועבודת אדמה. הקים וריכז ישיבות תיכוניות ואולפנות רבות בכל רחבי הארץ. הרב גם היה חבר כנסת וממעצבי דרכה של החברה במדינת ישראל. אמונו בבני הנוער ואהבתו ללימוד התורה, לעם ישראל ולארץ ישראל ניכרו לכל אורך חייו ושנות פועלו.

לרבי עקיבא היו לפי האגדה 24,000 תלמידים.

תמיד חשבתי שזו מן הפלגה של אגדות... שהרי אין אדם יכול בשנות חייו בעולם הזה

להעמיד באמת רבבות תלמידים פשוטו כמשמעו.

והנה איתנו בימינו ישנו איש שיש לו ממש כפשוטו - רבבות תלמידים חיים וקיימים

ונוהגים כבוד זה בזה!

(מתוך דברים שאמר אורי אליצור לזכרו)

בכפר הרא”ה הקימו הרב נריה והרבנית את ביתם וגידלו בו את שמונת ילדיהם,

כשהישיבה והתלמידים היו חלק בלתי נפרד מהחיים בביתם.

במשך חמישים וחמש שנים עמד הרב בראש ישיבת כפר הרא”ה -

מיום הקמתה ועד יום פטירתו בי”ט בכסלו תשנ”ו (1996).

מפעל חייהם של הרב והרבנית ממשיך לפרוח ולגדול,

הישיבות והאולפנות הצמיחו - ועודן מצמיחות -

רבבות תלמידים ותלמידות, חניכים וחניכות,

המגשימים את חזונו של הרב צבי נריה ורבו הרב קוק זצ”ל.

אנו מאמינים בחי העולמים וזורעים,

ותפילה בפנינו:

צווה על מלאכך ויכו על ראש כל ניצן, ויאמרו לו: גדל!

יעלו זרעינו מדמע, ויראה רינונו מקציר.

(הרב נריה, ”שחר אורו”, עמ’ 338)

כתיבה: תמר זקס

ליווי וייעוץ: אסתר חטב, מפקחת ארצית קדם יסודי בחמ”ד

עריכת לשון: עומר פדור

עיצוב: הדס אזולאי

אתר מנהל החמ”ד: <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/hemed>

תודה גדולה למשפחת הרב נריה ולבית הרב נריה

על הסיפורים, החוויות ושיתוף הפעולה.

בעזרת ה' נזכה להמשיך ללכת לאורו של הרב משה צבי נריה,

להרבות בלימוד התורה ולהעמיד תלמידים הרבה.

הרב משה צבי נריה

החיים בפולין

אשרי מי שחדרי הספרים מקשטים את עולם ילדותו!

(מההקדמה לספר טל הרא"ה)

הרב משה צבי נריה נולד בפולין בשנת תרע"ג (1913) לאביו הרב פתחיה מנקין ולאמו הרבנית רחל. הרב פתחיה, מתלמידי ה"חפץ חיים", כיהן בתפקיד רב בקהילת קרוצ'ה שברוסיה הלבנה. משחר ילדותו נמשך משה צבי הקטן אל עולם הספרים. אחיו הבכור, יוסף חיים, העיד עליו שבכל עת נראה עם ספר בידו. בשל אזהרות השלטונות למדו הוא ואחיו תורה עם אביהם בספרייה שבביתם, מוקפים במדפים עמוסי ספרים. על ימים אלו אמר הרב נריה:

כל אימת שאני נזכר באותם הימים,

דומים הם עלי כיפים ביותר בחיי!

(אבי דור הכיפות הסרוגות, עמ' 71)

לימים, כשהקים את ביתו בכפר הרא"ה, הכיר ואהב פאָביו את תוכנו ומיקומו של כל ספר וספר בספרייתו, ספרייה שהכילה מאות חוברות, מאמרים, ספרי קודש והלכה, לצד ספרי מחקר ומחשבה, פילוסופיה ומדע.

התמדה בלימוד התורה

"אור תורה מחייהו"

(כתובת קיא, ב)

כשמלאו לרב נריה שלוש עשרה שנים שלחו אותו הוריו אל העיר מינסק ללימוד תורה בבית המדרש בראשותו של הרב יהושע הורודנר.

הלימוד בישיבה התנהל בתנאי מחתרת. למרות הקשיים, הגעגועים הביתה והצורך התמידי להסתתר מפני השלטונות, המשיך הרב נריה בלימודיו כשחייו בסכנה.

הרצון ללימוד תורה היה כה חזק, שהייתי ממש מאושר להגיע למקום תורה. אף על פי שלא ידעתי איפה אשן, איפה אוכל - זה כלל לא הטריד אותי.

הייתי מוכן לכל התנאים הקשים, ובלבד ללימוד בישיבה!

(שחר אורו, עמ' 24)

עלייה לארץ ישראל

אין תורה כתורת ארץ ישראל, ולא חכמה כחכמת ארץ ישראל.

(בראשית רבה טז, ז)

כשמלאו לרב נריה שבע עשרה שנים הגשים את חלומו לעלות לארץ ישראל וללמוד בה תורה. בעזרתם של הרא"ה קוק זצ"ל ובנו הרב צבי יהודה קוק זצ"ל, קיבל משלטונות המנדט אשרת כניסה לארץ. מיד כשהגיע ארצה בשנת תר"ץ (1930) עלה לירושלים והצטרף אל ישיבת "מרכז הרב". גם כאן, כבכל מקום שהגיע אליו, הצטיין הרב בלימוד, והיה אהוב על חבריו ורבותיו. לאחר שהוסמך לרבנות, התלבט הרב נריה באיזו דרך יבחר - האם להמשיך ללימוד תורה או שמא עליו להירתם לפעילות לטובת החברה.

בארץ ישראל, בישיבת הרב, למדתי להעמיד במרכזי את היהדות הציבורית, הלאומית. למדתי שכל אדם מחויב לחשוב על עם ישראל, לדאוג לעם ישראל, לראות עצמו ערב לעם ישראל.

(מדברי הרב, מצוטט באתר ישיבת כפר הרא"ה)

הצטרפות לתנועת הנוער "בני עקיבא"

והלומד על מנת לעשות -

מספיקין בידו ללמוד וללמד, לשמור ולעשות.

(אבות ד, ה)

לאחר שהתוודע אל חניכי תנועת הנוער "בני עקיבא" והכיר את הארגון, החליט הרב להצטרף אל התנועה, ומהר מאוד הפך להיות בה דמות משמעותית וחשובה. הרב ארגן פעילויות ארציות, הקים סניפים נוספים בכל רחבי הארץ, כתב חוברות הדרכה למדריכים ולחניכים, והיה לעורך הראשון של ביטאון התנועה "זרעים". בביטאון כתב מאמרים, תדריכים, חרז חרוזים וחיבר שירים. אחד השירים הפך להיות המנון התנועה, וגם היום שרים אותו עשרות אלפי מדריכים וחניכים.

הרב נריה ראה חשיבות בפעילותו זו וברכה גדולה בעמלו. יחד עם זאת, אהבת התורה והעיסוק בדברי תורה היו חשובים בעיניו יותר מכול, ולשם כיוון את חניכיו ותלמידיו.

אשת חבר כחבר

ספרי הרב ומאמריו הועלו על הכתב והוצאו לאור בזכות רעייתו הרבנית רחל נריה.

הרבנית רחל נריה נולדה בליטא לחיים מאיר ודבורה גיטלסון בשנת תרפ"א (1921), ושם קיבלה את חינוכה הצינוני העברי. לאחר עלייתה ארצה בשנת תרצ"ה (1935) השלימה את לימודיה ורכשה השכלה אקדמית באוניברסיטה העברית בירושלים בהיסטוריה ופילוסופיה, קבלה ופסיכולוגיה. לכל אורך שנות חייהם המשותפים ליוותה הרבנית נריה את הרב והייתה שותפה לנעשה בישיבה. היא רשמה את דברי התורה שמסר בשיעורים, בכנסים ובאירועים שונים, ליקטה ואספה את הרשימות, הפתקים והדברים שכתב. בלילות, כששקט ירד על הבית, קטלגה הרבנית את דבריו, ערכה והדפיסה אותם ופעלה לפרסומם. הרבנית נריה הייתה מוערכת ואהובה על תושבי הכפר והסביבה. הייתה אשת חינוך, מלאת עשייה ונתינה, והרבתה לתרום מזמנה לחינוך ורווחה. הייתה בין מקימי בית ספר "תו"מ", המשלב תורה ומקצוע, וניהלה אותו במשך שנים בהתנדבות מלאה.

הרבנית הייתה אשת חבר כחבר.

כרחל לרבי עקיבא, כל התורה של הרב משה צבי נריה זצ"ל הייתה שייכת לרבנית.

(מתוך דברים לזכרה שאמר הרב אליעזר שמחה וייס, רב כפר הרא"ה)

הרבנית נריה הייתה מראשי תנועת אמונה. היא הייתה מהראשונות שעסקו בלימוד מסודר בנושא קדושת המשפחה ובכתבת ספרות בתחום. היא הרבתה להרצות בנושא זה ולשוחח עם בני הנוער, ואף פרסמה מאמרים, חוברות וספרים בנושא. על פועליה החשובים זכתה להוקרה ולפרסים רבים.

הקמת הישיבה בכפר הרא"ה

כל המלמד בן חבירו תורה - מעלה עליו הנתוב כאילו ילדו.

(סנהדרין יט, ב)

המפגש עם בני נוער צעירים בפעילותו בתנועת "בני עקיבא" הביאה את הרב נריה להבנה שיש צורך בהקמת ישיבה שתתאים לרוח התקופה ולחניכי התנועה. בשנת ת"ש (1940) הקים הרב את הישיבה הראשונה בארץ ישראל שחרטה על דגלה את רעיון השילוב של לימוד התורה ועבודת האדמה. ביום שני י' במרחשון ת"ש בשעה עשר בבוקר צעדו מכביש בית ליד-הדרה לכפר הרא"ה קבוצת נערים עם מטלטליהם. שבועות רבים ציפו לשעה זאת שמציאות כובשת מקומו של חזון. ("שחר אורו", עמ' 483)

בהיותו מורה, מחנך וראש ישיבה דאג הרב נריה לכל אחד ואחד מתלמידיו. מתוך שמחה ואמונה אמיתית הצליח לטעת בהם את האהבה והרצון לעסוק בלימוד תורה. ישיבות ואולפנות נוספות הוקמו בזו אחר זו בכל רחבי הארץ ורוכזו תחתיו.

דרכו החינוכית ואישיותו הסבלנית של הרב הביאה לישיבה תלמידים רבים. מישיבה שהחלה את דרכה עם שלושה עשר תלמידים בלבד, גדלה ישיבת כפר הרא"ה והייתה לישיבה גדולה שלמדו בה במשך השנים מאות רבות של תלמידים.